

6. Enhancing creativity and soft skills in students through the arts. URL: <https://www.kaplan.com.sg/blog/enhancing-creativity-and-soft-skills-in-students-through-the-arts/>
7. 25 Life Skills learned in Theatre. URL: <https://theatreanddance.appstate.edu/students/prospective-students/25-life-skills-learned-theatre>
8. How to implement soft skills through theatre? URL: <https://mastertheact.eu/news/how-to-implement-soft-skills-through-theatre/>
9. Theater as a medium for soft skills training. URL: <https://trainingindustry.com/magazine/jul-aug-2018/theater-as-a-medium-for-soft-skills-training/>

Ю. Барановський,
здобувач ОС «бакалавр»,
Одеська національна музична академія
імені А.В.Нежданової
Y. Baranovsky,
Bachelor's degree holder,
Odesa National Academy of Music
named after A.V. Nezhdanova

ВИКОНАВСТВО НА САКСОФОНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

PERFORMANCE ON THE SAXOPHONE: HISTORY AND PRESENT

***Анотація.** У статті порушується проблема становлення та розвитку саксофонного мистецтва. Розглянуто історію створення саксофону, як унікальний винахід бельгійського музиканта, майстра Адольфа Сакса. Подано аналіз нової моделі інструменту «саксофон», визначено його темброві особливості та технічні можливості. Розглянуто етапи розвитку саксофонного мистецтва. Схарактеризовано види та манери гри на саксофоні (академічна (класична), джазова (естрадна)). Вказано особливості розвитку українського саксофонного мистецтва та презентовано провідні школи гри на саксофоні в Україні.*

***Abstract.** The article raises the problem of formation and development of saxophone art. The history of the creation of the saxophone, as a unique invention of the Belgian musician, master Adolphe Sax, is considered. An analysis of the new model of the instrument "saxophone" is presented, its timbre features and technical capabilities are determined. The stages of development of saxophone art are considered. The types and manners of playing the saxophone (academic (classical), jazz (pop)) are characterized. The peculiarities of the development of Ukrainian saxophone art are indicated and the leading schools of playing the saxophone in Ukraine are presented.*

***Ключові слова:** саксофон, мистецтво гри, Адольф Сакс, академічне мистецтво, джаз, естрадний саксофон.*

***Key words:** saxophone, art of playing, Adolf Sax, academic art, jazz, pop saxophone.*

Постановка проблеми. Сьогодні важко уявити духове виконавське мистецтво без саксофонного мистецтва. Саксофон (початкова назва «мундштучний офіклеїд») – це унікальний винахід бельгійського майстра Адольфа Сакса, що був вперше сконструйований у 1841 році. Музикант отримав патент на свій винахід («систему духових інструментів, названих саксофонами») у 1846 році [6].

В XIX столітті в світі вже існувало багато класичних духових інструментів, що поділялися на дві групи: дерев'яні (флейта, гобой, кларнет, фагот та інші) та мідні (труба, тромбон, валторна, туба). В цей період романтичного мистецтва формувалися виконавські та педагогічні школи гри на духових інструментах, швидко розвивалась оркестрова справа. Така ситуація сприяла інтенсивному процесу вдосконалення всіх видів духових інструментів, появі нових конструкцій, пошуку нових тембрових характеристик та звучань.

Виклад основного матеріалу. Чимало музикантів винахідників та конструкторів працювало над створенням нових моделей інструменту, котрий, об'єднавши характеристики тембрів дерев'яних та мідних духових інструментів, відкрив би нову палітру звучання. Серед них Ф. Сарюз, Л. Дефонтель, В. Хеккель, У. Мейкл. Найвдалішим видався винахід А. Сакса, який розробник продемонстрував у 1842 році на виставці в Брюсселі. Талановитим майстром був створений саксофон та ціле сімейство духових інструментів, що мали назву саксгорни. В наш час використовуються лише сім різновидностей саксофону: сопраніно, сопрано, альт, тенор, баритон, бас, контробас.

Конструюючи саксофон, А. Сакс взяв за основу конструкцію кларнету, замінив дерево металом, удосконалив мундштук, змінив перетин, зробив конструкцію інструменту більш розширену до низу, вдосконалив систему клапанів, забезпечив його більш зручною гобойною та флейтовою аплікатурою. Новий інструмент вийшов з надзвичайно унікальним та різноманітним тембром. У середньому регістрі звук нагадує звучання віолончелі, гобоя, інколи кларнету, а в більш потужній динаміці (f чи ff) – наближений до звучання мідних духових інструментів. Різнобарвна краса звуку, темброва неординарність, сонорні експресивні ефекти наділили інструмент новими тембровими та виразними якостями, різноманітною виконавсько-технічною палітрою, створили, за словами Ж. Бови, широкий простір для передачі та втілення найтонших нюансів художнього образу, дозволили інструменту набути великої популярності та визнання в усьому світі. [1; 2; 3; 5].

Цікаво, що нинішню назву інструменту «саксофон» вперше дав композитор Г. Берліоз, представивши винахід А. Сакса у статті Паризького часопису «JournaldesDebats» (1842). Як засвідчують історичні джерела, Г. Берліоз написав і перший твір із включенням нового інструменту, а саме «Хорал для голосу та шести духових інструментів». Він намагався популяризувати оркестрові та сольні можливості нового інструменту в своїй праці «Мистецтво інструментування» [6].

Аналізуючи історію розвитку саксофонного мистецтва, можна виділити кілька етапів. Перший (1840-1880) – становлення та удосконалення інструментів сімейства саксофонів, розробка методики, способів гри на інструменті, створення оригінальних

музичних творів для інструменту, написання навчальних та методичних посібників. Найбільша роль у пропагуванні саксофону звичайно належить Адольфу Саксу, який був невтомним у здійсненні свого бажання. Він став засновником першої школи гри на саксофоні у воєнному училищі Паризької консерваторії, де сам активно викладав та співпрацював з композитором Ж.-Б. Сінжеле. Серед його учнів чимало класних музикантів. Можна констатувати, що коли А. Сакс припинив свою активну педагогічну діяльність, поступово згас інтерес до інструменту.

Другий період розвитку та розквіту саксофонного мистецтва припадає на ХХ століття, коли інструмент потрапляє в Сполучені Штати Америки. Тут, в Америці, почалась нова епоха саксофону «саксофономанія» – його відродження, спочатку як концертного естрадного інструменту (диксиленди, джазові оркестри), а згодом і як академічного інструменту. В цей період виникають особливі прийоми техніки гри на інструменті та специфічні способи звукоутворення та звуковидобування (постановка губного апарату), що стає головною причиною відмінностей манер виконання академічної та естрадної (джазової). Джазове виконавство на саксофоні сформувало унікальну специфіку постановки губного апарату, прийоми гри, штрихи та виразні засоби.

Одним з яскравих прикладів перших ансамблів із застосуванням саксофону можна вважати джазовий секстет Артура Хікмена (м. Сан-Франціско, 1913-1916 роки). У джаз-бенді широко використовували оригінальну здатність інструменту відтворювати сентиментальні настрої, тому у склад колективу інколи входило по 3-4 саксофони. Ще одним прикладом є діяльність ансамблю «Joe Kay and his Noveity orchestra» (1921 р). У склад колективу входили інструменти, що мали різноманітні тембри: скрипки, банджо, ударні та саксофон-тенор. Теноровий саксофон соковито доповнював тембри кларнету, гобою, банджо, контрабасу і навіть труби. Тому він був у складі різних колективів, таких як: «New Orleans Rhythm Kings» та «Wolverines» та ін.. [2; 3].

У 1920-х роках джаз стрімко поширюється Європою. Широко застосовується інструмент і в академічному мистецтві. В цей період розвивається, визнана сьогодні в усьому світі, французька школа гри на саксофоні, засновником якої вважають видатного музиканта саксофоніста Марселя Мюля. Будучи досвідченим виконавцем М. Мюль став чудовим педагогом він продовжив справу А. Сакса і відродив клас класичного саксофону в Паризькій консерваторії. М. Мюль виховав більше 300 талановитих учнів (Ф. Хемке, И. Рот, Д. Дефайе, К. Делянгле), які стали відомими музикантами, педагогами та гідно продовжили справу розробки методики гри на саксофоні, створення методичної літератури щодо розвитку техніки майбутніх музикантів-саксофоністів. Марсель Мюль був ще й талановитим аранжувальником, тому вніс великий внесок у становлення та розвиток репертуару для саксофону. Своїм виконавським, аранжувальним та педагогічним мистецтвом французький майстер привернув до нового інструменту увагу композиторів того часу (Д. Майо, А. Онеггер, Ф. Шмідт), які почали створювати твори для саксофону. В Паризькій консерваторії

М. Мюль створив перший квартет саксофоністів, для якого писав французький композитор А. Дезанкло [4].

У цей період європейські композитори створюють багато оркестрових, ансамблевих, сольних творів для саксофону. Серед них: Даріус Мійо (балет «Створення світу»), Маріс Равель («Болеро»), Артюр Онеггер (ораторія «Жанна Д'Арк на вогневі»), Клод Дебюссі («Рапсодія»), Вінсент Денді («Хорал із варіаціями»).

Протягом ХХ століття саксофон впевнено завоював собі рівноправне місце у складі ансамблів та оркестрів, поряд з іншими духовими та струнними інструментами. Він розвивався та набув популярності, як академічний інструмент. Також саксофон широко використовували на європейській та американській естрадній сцені. Музика естрадних ансамблів була побудована на імпровізаціях, насичена синкопами, септакордовою гармонією, пульсуючим ритмом, що значно розширило виконавсько-технічні можливості інструменту, створило особливу манеру виконання.

Зазначимо, що композитори кожної епохи писали твори для саксофону, слідуючи музичним тенденціям. В творах різних композиторів можна простежити неокласичні, неоромантичні традиції та сучасні техніки. В цей період відбувається творче переосмислення інструменту, який довгий час вважався виключно академічним та асоціювався з академічною музикою.

Характерним для сучасної української школи саксофонного мистецтва, що розвивалась паралельно з європейськими та американськими, є поєднання класичної (академічної) школи, джазової та «естрадного саксофону». Перемоги українських саксофоністів на Всеукраїнських та Міжнародних фестивалях-конкурсах є свідченням того, що українська школа потужно та достойно продовжує традиції, зароджені музикантами минулого. В останні десятиріччя помітна тенденція використання фольклорної традиції, задля створення нових оригінальних творів для саксофону.

Висновки. В наш час до провідних шкіл саксофону можна сміливо віднести: київську (Ю. Василевич), одеську (М. Крупей), харківську (Є. Козеняшев), львівська (А. Бондарчук, М. Мар'яш) та полтавська (Я. Годфрід, О. Шеременко). Представники цих шкіл гідно примножують досвід світових шкіл саксофонного мистецтва та розвивають вітчизняну саксофону педагогіку, виконавство, створюють новий репертуар, як для солістів, так і для ансамблів та оркестрів різних складів [1; 2; 3]. Віримо у майбутній розквіт мистецтва гри на саксофоні в Україні. Сподіваємось, що молоді саксофоністи і надалі гідно представлятимуть нашу державу на світовому рівні.

Література

1. Авілов В.М. Саксофон в контексті музично-виконавської традиції XIX-XX століть: до проблеми інструментально-виконавського стильового моделювання: автореф. дис. на здобуття канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Одеса: Одеська державна музична академія імені А.В. Нежданової, 2012. 19 с
2. Бова Ж.М. Розвиток саксофонного виконавства в Україні XX – початку XXI століття. URL: <https://repository.sspu.sumy.ua/bitstream>
3. Бова Ж.М. Творчість провідних джазових ансамблів України кінця XX – початку XXI століття у світовому мистецькому контексті (на

прикладі Київського квартету саксофоністів та гурту «Брати блюзу»)). Мистецькі пошуки. Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. С. 188-192

4. Марсель Мюль. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/marsel-myul-i-ego-metodicheskiy-vklad-v-stanovlenie-akademicheskoy-frantsuzskoy-shkoly-igry-na-saksofone/viewer>
5. Розвиток саксофонної школи в Україні. URL: https://sites.google.com/site/saxnataliardhu/statta_tmpl=%252Fsystem.pdf
6. Саксафон. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BA%D1%81>
7. Трегуб Ганна Лі Шень: «Музика — це мистецтво часу» <https://tyzhden.ua/li-shen-muzyka-tse-mystetstvo-chasu/>

А. Басюк,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

A. Basiuk,

master's student,

Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky

State Pedagogical University

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

FORMATION OF TOLERANCE IN YOUNGER SCHOOL STUDENTS THROUGH MEANS OF FOLK CREATIVITY

***Анотація.** У статті розглянута проблема змісту і динаміки толерантних взаємовідносин молодших школярів. Показано, що ці відносини носять багатокомпонентний характер і зазнають значних змін під час цього періоду, кількість компонентів скорочується до кінця молодшого шкільного віку. Здійснено обґрунтування можливості індивідуальної та колективної толерантності у дітей засобами народної творчості. Визначено коло творів літератури, придатних для завдань, які необхідно вирішити вчителю для створення толерантного середовища в закладі. Названо методи та прийоми формування толерантного середовища засобами народної творчості.*

***Ключові слова:** толерантне середовище, початкова школа, молодший школяр, народна творчість, взаємовідносини.*

***Abstract.** The article deals with the problem of the content and dynamics of tolerant relationships among younger schoolchildren. It is shown that these relations have a multicomponent nature and undergo significant changes during this period, the number of components decreases by the end of primary school age. The substantiation of the possibility of individual and collective tolerance in children by means of folk creativity was carried out. A circle of works of literature suitable for the tasks that must be solved by the*